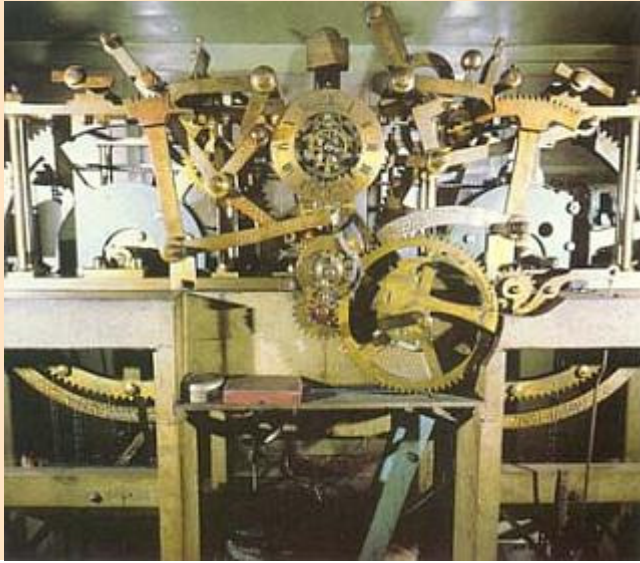


El rellotge de la catedral de Barcelona (1865)



Una altra important obra d'Albert Billeter va ser el rellotge que va construir l'any 1865 per encàrrec de l'Ajuntament de Barcelona i que anava destinat al campanar de la catedral. La nova màquina de Billeter havia de substituir el molt prestigiós rellotge dels flamencs Simó Nicolau i Climent Ossen, que havia estat funcionant sense interrupció durant gairebé tres segles.

El 7 d'agost del 1863 l'Ajuntament de Barcelona aprovà el projecte per fer un nou rellotge i unes noves campanes; l'obra s'enllestí l'any 1865 i començà a actuar el 4 de novembre del 1866.

És de lamentar que la campana major de la catedral fora batejada amb el nom d'Eulàlia i que el d'Honorata, que havia estat el seu des de sempre, fora relegat a la campana dels quarts; la raó és molt fàcil d'entendre per un gracienc: l'Honorata havia estat castigada pel rebombori de les quintes del 1777, com ho fou 97 anys més tard la Campana de Gràcia i l'Ajuntament de Barcelona, en un gest reconciliador amb la monarquia, va decidir degradar l'Honorata.

Cal reconèixer que el rellotge que en Billeter va fer per a la catedral va resultar ser digne successor del "Rellotge dels Flamencs", doncs actualment ja porta funcionant més de 130 anys i el seu aspecte i servei no anuncien, ni de bon tros, la necessitat de pensar en la seva jubilació.

El seu nivell de qualitat és tan alt degut a que Billeter el va projectar per ser el centre d'una xarxa de distribució elèctrica de l'hora. Experimentalment, el rellotge va estar connectat a un altre rellotge patró situat a la mateixa torre de la Seu que posava elèctricament en hora la màquina major i actuava de centralita distribuïdora de senyals horaris destinats a d'altres rellotges públics.

El rellotge patró de la catedral era posat en hora exacta amb l'ajut d'un original instrument astronòmic inventat per ell mateix, que va instal·lar en una de les finestres del campanar. Aquell instrument permetia determinar el migdia exacte per l'observació del pas del Sol pel meridià local. Amb aquesta operació es mantenia en hora rigorosament exacta el rellotge del campanar i aquest enviava, elèctricament, uns senyals horaris als altres rellotges públics que així podien gaudir de la mateixa precisió que aquell. La inscripció que ostenta la campana Eulàlia dóna fe de l'experiment de distribució elèctrica de l'hora que es pensava portar a terme amb la nova instal·lació: el primer regulador semielèctric fet a Espanya:

“Regnante Excelsa Elisabeth Secunda Hispaniarum et Indiarum Regina vere Augusta, Campana haec Eulalia, Alphonsa Maria a Mercedibus nominata, quemadmodum et novum horologium primum cum semi electrico regulatore in Hispania elaboratum. Senatus Barcinonensis deliberatione et sumptibus constructa. Anno Domini millesimo octingentesimo sexagesimo quinto.”

(En el regnat de l'Augusta Isabel II, Reina d'Espanya i de les Indies, es dóna el nom d'Eulàlia Alfonsa i Maria de la Mercè a aquesta campana construïda a expenses del Consistori de Barcelona així com del nou rellotge, el primer amb regulador semielèctric fet a Espanya. Any del Senyor de 1865).

Billeter, però, s'havia avançat massa al seu temps. El baix nivell de la tecnologia elèctrica i la falta de comprensió de la necessitat d'unificar l'anarquia horària llavors existent, retardarien encara vint anys l'èxit de la seva idea. Serien altres persones i una altra ciutat els que s'endurien la glòria d'haver reeixit en l'intent.

Els que, després d'haver llegit aquestes ratlles, s'acostin a la catedral de Barcelona amb l'ànim de contemplar de lluny el rellotge de Billeter, que no s'esverin si no el poden veure. Podran passejar tranquil·lament pel Barri Gòtic sense que siguin torbats per la presència de cap esfera de rellotge que els recordin constantment el temps que passa. L'hora del rellotge de Billeter només pot ser apreciada a través dels tocs que efectua a cada quart d'hora sobre les dues campanes del campanar oriental de la Seu. El so de les campanes arriba molt més lluny que la visió que podria proporcionar una esfera pública que, per altra banda, torbaria el conjunt harmònic de l'edifici gòtic.

Encara ara hi ha molta gent, resident a la barriada, que posa en hora els seus rellotges casolans amb el toc de la Catedral. No en va ha estat sempre un dels rellotges més exactes de la ciutat, prestigi que encara conserva gràcies a un regulador electrònic que se li ha acoblat d'ençà els anys 70 i que només modifica el comportament del rellotge inicial en el que fa referència a l'augment de la seva precisió.

Aquesta era la vella idea d'en Billeter que s'ha pogut portar a terme un segle més tard i amb la perfecció que la nova tecnologia informàtica ha permès. El regulador electrònic ha estat construït pel doctor Martí Vergés i Trias i el seu equip de la facultat d'informàtica de la Universitat de Barcelona. El doctor Vergés fou durant molt temps el responsable del seu manteniment i constant millora i, de tant en tant, es desplaçava des de la “Torre Trias” del Parc Güell fins la Catedral per supervisar el seu bon funcionament.

FERRÉ, Eduard

www.pecesdemuseu.com (2004)